

Uitleg en verkondiging uitgaande van Marcus 2:23-3:6 bij de dienst van Schrift en Tafel in HWK

Gemeente van Christus,

Bij de voorbereiding voor de preek vertelde iemand over een ervaring van vroeger op de boerderij. Als moeder een dreigende bui zag aankomen, begon ze over bidden dat de bui overtrok en vertrouwen op God. Vader zei dan droog: 'als jij dan gaat bidden, haal ik het koren van het land...' Dat lijkt mij nu een heel praktische oplossing die vast niet naar de letter van de wet, maar dan toch wel helemaal naar de geest van de wet is: gezond eten laten we niet zomaar verloren gaan. De verleiding is groot om zo met de twee verhalen van vanmorgen om te gaan. Als een steekspel tussen rekkelijken en preciezen, waarbij wij natuurlijk een grote voorkeur hebben voor de ruimte van Jezus. Dan kan deze preek kort zijn vanmorgen: de wet is voor ons afgedaan, Jezus is gekomen en wij leven nog lang en gelukkig. Maar dan blijven wij toch teveel buiten schot vanmorgen.

Volgens mij wil Jezus met de actie van de leerlingen, zijn verhaal over David én de genezing van de man met de verdorde hand namelijk niet zeggen dat de wet nutteloos is, maar dat de wet juist helemaal tot zijn recht moet komen. De Thora van de God van Israël was namelijk niet bedoeld om de vrijheid te beknotten, maar juist om die helemaal de ruimte te geven. Je kunt dat een vergelijken met een rechtsstaat. Wij weten inmiddels heel erg goed dat een goed functionerend rechtssysteem, met een grondwet en onafhankelijke rechtspraak, juist de basis vormt voor enorme vrijheid.

Een democratie kan pas goed gedijen als er recht gedaan wordt en er grenzen gesteld worden aan macht en geweld. Kijk maar naar landen waar het rechtssysteem niet goed functioneert.

Het hart van de Thora vormt de sabbat. Dat is de dag van rust en bevrijding. Van rust, omdat het ons herinnert aan de dag die God nam om op adem te komen nadat hij ons op de zesde dag de adem in de neus blies.¹ De dag van bevrijding, omdat het ons herinnert aan de bevrijding van Israël uit de slavernij in Egypte. Jezus staat daar helemaal voor: voor bevrijding en rust. En ik voeg er maar kortweg aan toe, dat wij als christenen, voor wie de zondag toch ook trekken heeft van de sabbat er een derde kernwoord aan toevoegen: opstanding. De rustdag is de dag van bevrijding, rust en opstanding.

Als we met dat in het achterhoofd naar de teksten kijken valt er iets op. Ik probeer mij altijd een beeld te vormen van wat ik lees en dan zie ik vanmorgen enerzijds een *tableau vivant*, de statische, hoofdzakelijk zwijgende en spiedende farizeeën en anderzijds meer op de voorgrond de dynamiek rondom Jezus en zijn leerlingen. De farizeeën staan met een meetlint, een zoeklicht en een vergrootglas te kijken wat er allemaal niet goed gaat, en Jezus en zijn leerlingen *doen* vooral. Doen is het sleutelwoord in onze verhalen.

Jezus en zijn leerlingen trekken door het korenveld. Ze kuieren daar met elkaar op weg, ja waar naartoe, de synagoge misschien? Dan staat er bijna speels zou je kunnen zeggen, dat de leerlingen aren begonnen te plukken onderweg.

Niet voor niets heb ik in de orde van dienst een andere vertaling van dit vers opgenomen, omdat het in het Grieks een rare zin is. Er staat eigenlijk: *en zijn leerlingen beginnen de weg te doen terwijl zij aren plukken*.ⁱⁱ Ik weet natuurlijk wel dat dit slecht Nederlands is, maar het gaat om dat *doen*. Zij **doen de weg**. Al gaande banen de leerlingen zich een weg door het koren door aren te plukken. Waarom doen ze dat? Hebben ze honger? Dat zou eventueel kunnen, maar het staat er niet. Deden ze dit om een omweg af te snijden en eerder in het volgende dorp aan te komen? Dat zou overigens best het geval kunnen zijn, want één van de sabbatsgeboden was dat je op deze dag slechts een bepaalde afstand mocht afleggen. Zo ontstonden in ons land de kerkenpaadjes. De kortste route tussen boerderijen en de plaatselijke dorpskerk. Ze zijn nog steeds terug te vinden.

Dan zijn daar die stille spiedende farizeeën die vaststellen dat dit niet mag. *Kijk eens wat ze doen*ⁱⁱⁱ. Weer dat actieve woord 'doen'. De mannen van de wet doen niks, die staan daar maar te loeren, maar Jezus en zijn leerlingen doen van alles. Dat is niet goed, aldus de afdeling protocol. Voor hen is de sabbat geen feest meer, maar een opgave. De wet is een *stok om te slaan* geworden.

Terwijl Jezus nu wil zeggen dat het een *weg is om te gaan, een weg om te doen*. Vandaar ook dat voorbeeld van David die ook iets *deed*. Hij ging op zijn veldtocht het Godshuis binnen en nam daar de toonbroden. Alsof hij zelf een priester of dominee was griste hij de toonbroden, laten we zeggen het avondmaalsbrood, van tafel. Het springende punt is niet dat hij en z'n mannen honger hadden, nee ze *doen* iets.^{iv} Ze doorbreken een priesterlijke barrière, ze banen ook een weg. Namelijk naar het hart van God. Dat is de nieuwe beweging van Gods koninkrijk waar Jezus voor staat. Geen omwegen meer, geen ingewikkelde toeren uithalen om het sabbatsgebod te houden, maar de kern ervan vervullen: bevrijding, rust en opstanding. Dát is de weg van Gods rijk.

Die weg van Jezus doen is overigens niet perse makkelijk. Het is geen weg van lang-leve-de-lol. Ik denk eerlijk gezegd dat handelen in de geest van de kernwoorden van het gebod in Jezus' spoor een moeilijker weg kan zijn dan die van een duidelijke wet en protocollen. Er moet iets met ons gebeuren, we moeten gaan doen. Gaan lopen bijvoorbeeld, het brood aanpakken, genezen. Durven wij dat wel? Buiten de gebaande wegen, een paadje plukken door het wuivende graan? Durven wij net als David onze onheiligheid op de koop toe te nemen en straks naar voren te lopen en van het brood te nemen? Op hoop van zegen?

Als we dat doen draait het uit op een derde moment van 'doen', van een 'weg gaan', namelijk naar het hart van God, in Zijn huis. *Ze gingen weer naar de synagoge...* En verhip dan zit daar iemand met een misvormde hand. Alsof het zo moet zijn. Dat dachten die farizeeën vast ook, handenwrijvend... Een misvormde hand is volgens hen geen dodelijke kwaal, geen noodgeval, dat kan wel tot morgen wachten. Maar Jezus ziet dat zo anders. Met een misvormde hand is het lastig aren plukken, de weg doen, met een misvormde hand pak je ook niet gemakkelijk het brood van tafel. Met een misvormde hand, die symbool staat voor alle misvormingen van het leven, kan je in dezelfde statische toestand terugvallen als die farizeeën... Dan kom je niet tot je recht en komt het koninkrijk van God geen stap dichterbij.

Daarom moeten misvormde mensen dus op zondag in de kerk zijn. Juist daarom. Daarom vind je er hier ook zoveel, of ben je het zelf. Of ze hadden hier nu moeten zijn. Gewone mensen zoals u, jij en ik, die om allerlei redenen gebutst zijn geraakt door het leven. Een tik hebben gekregen waardoor we onszelf ineen krommen, de schouders laten hangen, verkrampen. Wat goed dat u hier bent en ik ben blij dat ik er ben.

Zodat Jezus vanmorgen ook tegen u en tegen mij kan zeggen: *kom eens naar voren...* Zet die ene voet eens voor de andere, huppelend of kreupel. Kom eens naar voren! Kom, want alle dingen zijn gereed. En steek je hand uit. Ja en dan gebeurt het dus, misschien nu al, of straks. Dat je opstaat en ontspant, dat ineengedoken vogeltjes weer mensen worden die in het licht gaan staan, schouders naar achteren: je mag er zijn. Denk daar maar aan als dat kleine stukje brood straks in je handen ligt.

Daartoe zijn we dus geroepen. Niet om elkaar met wetten en regeltjes om de oren te slaan, maar om in het spoor van Jezus een weg te gaan. In het spoor van Jezus gaan, volgens zijn program van geloof-hoop-liefde, de ander hoger achten dan jezelf, de barmhartigheid betrachten... Dat is echt een weg die je soms niet alleen moet plukken, maar ook moet kappen, bevechten op jezelf en op je omgeving. O zo vaak is er helemaal geen weg. Die komt er vaak pas, als je gáát!

Als je dan – bijvoorbeeld op een zondag – tijd hebt om even achterom te kijken, zul je zien dat er een paadje is gekomen. *Waar ik gelopen heb...is van nu af aan een weg*, zouden Acda en de Munnik zeggen.^v In de kerk zeggen wij daar dan nog achteraan dat we die weg met God gaan, bij wie mijn *levenspad* een *heilsweg* wordt.^{vi} Echt waar!

In de naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest,

Amen

Gebruikte literatuur:

E. Drewermann, *Wegen naar menselijkheid, Dieptepsychologische lezing van het Marcusevangelie*, Middelburg: Skandalon 2020, pp. 266-290.

B. Hemelsoet, *Marcus, verklaring van een Bijbelgedeelte*, Kampen: Uitgeversmaatschappij J.H. Kok 1979, pp. 28-51.

Th.J.M. Naastepad, *Menswording, Uitleg van het evangelie naar Markus*, Baarn: Ten Have 2000, pp. 70-81.

ⁱ Ex. 31:17

ⁱⁱ Mc.2:23b: και οι μαθηται αυτου ηρξαντο οδον ποιειν τιλλοντες τους σταχυας.

ⁱⁱⁱ Mc.2:24: και οι Φαρισαϊοι ελεγον αυτω· ιδε τι ποιουσιν τοις σαββασιν ο ουκ εξεστιν;

^{iv} Mc. 2:25: και λεγει αυτοις· ουδεποτε ανεγνωτε τι εποίησεν Δαυιδ οτε χρεϊαν εσχεν και επειναςεν αυτος και οι μετ' αυτου,

^v Liedje van Acda en de Munnik uit 2004: 'Vandaag ben ik gaan lopen...' <https://youtu.be/MO3AA9pEN9o?si=lqs0-L5tbFfJuPs->

^{vi} Psalm 18:9 berijmd.